

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 6436/2024
09.05.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., ул. ... бр. ..., кога заступа Ђорђе Трифуновић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарства одбране, Београд, Тимочка бр. 15, ради накнаде материјалне штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5827/21 од 09.10.2023. године, у седници одржаној дана 09.05.2025. године, донео је следећу

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5827/21 од 09.10.2023. године, као неоснована.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 72923/10 од 10.11.2015. године, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде материјалне штете због изгубљене зараде за период од 18.09.1994. године па до 01.03.2015. године исплати износ од 4.989.350,34 динара, као и да му на име месечне ренте због битног и трајног умањења радне способности плаћа износ од 21.374,50 динара сваког 01. до 20-тог у месецу за претходни месец почев од 01.03.2015. године па убудуће док за то постоје законски услови, са каматом почев од 20-тог у месецу за претходни месец, а све у року од 15 дана по пријему пресуде. Обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.058.146,00 динара у року од 15 дана по пријему одлуке.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 5827/21 од 09.10.2023. године преиначена је пресуда Првог основног суда у Београду П 72923/10 од 10.11.2015. године, тако што је обавезана Република Србија да тужиоцу на име накнаде материјалне штете због изгубљене зараде за период од 18.09.1994. до 01.03.2015. године исплати 2.840.292,50 динара, у року од 15 дана по пријему пресуде, као и да му на име месечне ренте због битног и трајног умањења радне способности плаћа износ од 12.850,35 динара сваког 01. до 20-тог у месецу за претходни месец почев од 01.03.2015. године па убудуће, док за то постоје законски услови, са каматом од 20-тог за претходни месец, све у року од 15 дана,

док је за износ преко досуђеног па до траженог износа од 4.989.350,34 динара (односно за износ од 2.149.057,84 динара), као и за износ ренте преко досуђеног износа па до траженог од 21.374,50 динара (односно за износ од 8.524,27 динара) са каматом од 01.03.2015. године до исплате, тужбени захтев одбијен. Обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 690.646,00 динара, као и трошкове другостепеног поступка у износу од 191.750,00 динара, све у року од 15 дана по пријему пресуде.

Против правноснажне другостепене пресуде тужена је благовремено уложила ревизију због погрешне примене материјалног права. У смислу образложених навода ревизије предлаже да се одлука преиначи и тужбени захтев одбије.

Врховни суд је уочио да је другостепени суд пресуду донео применом одредби сада важећег Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/2011 ...). У конкретном случају тужба у овој правној ствари поднета је 1997. године, прва пресуда донета је 10.06.2004. године али је решењем Окружног суда у Београду од 19.04.2005. године укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак. У поновљеном поступку пресуда је донета 02.07.2009. године, решењем Апелационог суда у Београду од 07.04.2010. године је укинута а спис је, други пут, враћен првостепеном суду на поновни поступак у време важења Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 125/04, 111/09). Како је сада важећи Закон о парничном поступку ступио на снагу 01.02.2012. године то је, у складу са прелазном одредбом члана 506. став 1. истог прописа, трећи поновљени поступак у ком је донета пресуда првостепеног суда 10.11.2015. године против које је изјављена жалба о којој је одлучено побијаном одлуком, спроведен према одредбама раније важећег Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 125/04 и 111/09). Стога, и жалбани поступак је морао бити спроведен по одредбама закона по коме је спроведен првостепени а на то не утиче чињеница да је одлуком овог суда укинута раније донета другостепена пресуда. Но, чињеница да се у побијаној одлуци другостепени суд позвао на одредбе сада важећег закона не утиче на правилност одлуке.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 399. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 125/04, 111/09), који се у конкретном случају примењује на основу члана 506. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр.72/11 ... 18/20), Врховни суд је нашао да ревизија није основана.

У поступку доношења побијане одлуке није учињена битна повреда из одредбе члана 361. став 2. тачка 9. Закона о парничном поступку на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Насупрот наводима ревизије побијана одлука није захваћена повредом из одредбе члана 361. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку (коју ревидент подводи под одредбу члана 374. став 2. тачка 12. сада важећег Закона о парничном поступку), будући да је другостепени суд за своју одлуку дао јасне и потпуне разлоге, те одлука нема недостатака због којих се не би могла испитати.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац АА рођен је ...1966. године а као малолетно дете тешко је повређен, дана ...1980. године, приликом експлозије тромблонске

кумулятивне мине, која је након војне вежбе гађања остала на стрелишту Подливље ВП 6143/2 Требиње. Истом приликом његов брат смртно је страдао. Тужилац је задобио експлозивне ране на више места у пределу лица, у пределу врата, десне половине грудног коша, десне надлактице и у пределу обе потколенице, отворен прелом десне надлактне кости и излив крви у стакластом делу и коњуктиви левог ока. Лечен је болнички више месеци, стављен гипс на десну руку, предузети хируршки захвати обраде и ушивања насталих рана као и трансплантације коже, а у мају 1980. године оперативни захват којим му је извађена десна очна јабучица у целини и урађен магнетни имплант. У вансудском поступку из 1982. године држава је родитељима тужиоца исплатила нематеријалну штету. Накнаду материјалне штете, а због умањења радне способности, није прихватила да исплати са образложењем да је тужилац малолетан, да је неспособан за привређивање и да су родитељи дужни да га издржавају. У акту Војног тужилаштва у Сплиту Ктн број 9/80 оцу тужиоца је дато обавештење да је у евиденцију непознатих извршилаца унет податак о непознатом починиоцу кривичног дела тешко дело против опште сигурности људи и имовине из члана 177. став 5 а у вези члана 175. став 3. КЗ СР БиХ, поводом експлозије тромблонске мине ...1980. године од које је смртно страдао његов син ББ а тешко повређен син АА. Ово из разлога што није могло бити утврђено које лице је оставило неексплодирану мину на полигону. Даље је утврђено да је након завршетка лечења, које је уследило непосредно након несреће, тужилац похађао средњу (економску) школу, четири разреда узастопно од којих је три успешно завршио. Четврти разред није завршио а ни поновио, те је окончао школовање 1985. године. Решењем од 15.03.1989. године признат му је статус цивилне жртве рата са телесним оштећењем од 70 % - V група инвалидитета и по том основу остварује право на цивилну инвалиднину у месечном износу од 35 % просечне месечне плате у Републици Српској. Од 1992. године пријављен је као незапослено лице, нискоквалификовани радник, али запослење никада није нашао. Неуропсихијатар Одељења за нервне и душевне болести Опште болнице Требиње је 23.09.1997. године установио дијагнозу посттрауматски церебрални синдром, релативно добро контролисан. Из налаза и мишљења вештака – Института за медицину рада, као последица повређивања код тужиоца дошло је до умањене радне способности у висини од 50 % јер је телесно оштећење од 70 % довело до умањења радне способности од 50 %.

Код таквог стања ствари, првостепени суд усваја тужбени захтев у целини. Истакнути приговор застарелости налази неоснованим образлажући да за коначан обим штете, са аспекта телесног оштећења, тужилац је могао сазнати у тренутку пунолетства када је покушао да се запосли, али да је за неуролошко обољење (пострауматску епилепсију) могао да сазна најраније 1997. године када је установљена дијагноза, па како је тужба поднета 25.09.1997. године, налази да до тог дана није протекао рок прописан одредбом члана 376. Закона о облигационим односима.

Другостепени суд прихвата закључак првостепеног суда о неоснованости истакнутог приговора застарелости. Образлаже да је налазом Опште болнице у Требињу 23.09.1997. године, и том приликом датом дијагнозом, болест доведена у везу са повредама насталим у експлозији, да је болест квалификована као добро контролисана што имплицира да је од раније присутна и да се контролисано прати, да је у прилог наведеном лекарско уверење Дома здравља у Требињу из 2011. године у коме је наведено да је тужилац у периоду од 1990. године имао кризе свести због којих је ургентно

третиран, а да повезаност догађаја и повреда из 1980. године и пострауматске епилепсије није искључена. Међутим, налазећи да је умањење радне способности утврђено у проценту од 50 % сматра да тужиоцу штета припада у истом проценту утврђеног износа, у ком делу жалбу као неосновану одбија и првостепену пресуду потврђује. За износ преко тога првостепену пресуду преиначава и тужбени захтев одбија.

Ревидент побија одлуку због погрешне примене материјалног права налазећи да је погрешно цењен истакнут приговор застарелости. Наводи да за почетак објективног рока застарелости није релеванан моменат када је тужилац сазнао како се стручно и медицински зове болест, већ када се она објективно испољила, указујући да се његова болест испољила још почетком 1980-тих година. Такође, указује да је за настанак штете битан моменат преласка болести из акутног у хронично стање јер је у том моменту извесно да не постоји могућност излечења па моменат када је постављена дијагноза није битан. Даље образлаже да ако се узме да предметна неуролошка болест представљала погоршање здравственог стање које је постојало ...1980. године, онда би рок застарелости почео да тече моментом наступања погоршања само уколико је оштећени остварио право на накнаду штете за протекли период и тиме очувао право из ког проистичу будућа потраживања накнаде штете.

Ревизија је неоснована.

Одредбом члана 186. Закона о облигационим односима јесте прописано да обавеза накнаде штете сматра се доспелом од тренутка настанка штете. Међутим, оштећени који у време телесне повреде није почео да привређује право на накнаду штете за губитак односно умањење дохотка у будућности, а због губитка и смањења радне способности проузроковане телесном повредом, по правилу, може остварити тек у време када би према посебним и другим околостима почео стицати доходак. У том смислу рок застарелости не почиње да тече пре него што наступи то време, па стога рок застарелости за потраживање накнаде материјалне штете у виду изгубљене зараде и ренте није могао да тече пре тужиоцевог пунолетства и престанка школовања у 1985. години.

Даље, према одредби члана 195. став 2. Закона о облигационим односима, ако повређени због потпуне или делимичне неспособности за рад губи зараду или су му потребе трајно повећане или су могућности његовог даљег развијања и напредовања уништене и смањене, одговорно лице дужно је плаћати повређеном одређену новчану ренту као накнаду за ту штету. Према одредби члана 376. став 1. и 2. истог прописа, потраживање накнаде проузроковане штете застарева за три године од дана када је оштећени дознао за штету и за лице које је штету учинило, а у сваком случају ово потраживање застарева за пет година од када је штета настала.

Тачно је да су телесна оштећења код тужиоца настала односно коначно уобличена завршетком лечења 80-тих година прошлог века. Међутим, како из утврђеног чињеничног стања произилази да се доцније развило неуролошко обољење, пострауматска епилепсија, а као последица трауме, те како је дијагноза установљена 23.09.1997. године, то је правилан закључак суда да потраживање тужиоца није застарело будући да је тужба поднета 25.09.1997. године. Даље, у извештају од 23.09.1997. године констатовано је да је

1980. године дошло до рањавања и да се ради о посттрауматском церебралном синдрому одакле судови изводе закључак да се ради последици рањавања. У таквој ситуацији терет доказивања да је болест другачије етимологије била је на туженом, а тужени искљученост везе између рањавања и ове болести није доказао. Суштински, ревидент оспорава материјалноправни закључак другостепеног суда сматрајући да је болест постојала раније па синтагму „погоршање здравственог стања“ из образложења другостепене пресуде, поистовећује са стањем погоршања болести. Међутим, у конкретном случају не ради се о томе већ о констатацији другостепеног суда да је здравствено стање, што треба тумачити као опште стање, погоршано јављањем позне епилепсије (epilepsia tarda) а она је према утврђеним чињеницама дијагностификована тек 23.09.1997. године. Дакле, да би се говорило о погоршању болести она је претходно морала постојати што са сигурношћу није утврђено, а терет доказивања те чињенице је на туженом. Стога, не ради се о погоршању болести већ о погоршању општег стања које је узроковано накнадно насталом посттрауматским болешћу, које је утицало на умањење опште радне способности интегрисано у проценту 50 %.

Како је и висина штете утврђена наспрам тог процента умањења, произилази да је одлука правилна, па је Врховни суд применом одредбе члана 405. Закона о парничном поступку одлучио као у изреци.

Одука о трошковима је правилна, јер је донета правилном применом одредбом члана 149. Закона о парничном поступку, с обзиром на постигнут успех.

**Председник већа – судија
Татјана Матковић Стефановић с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**